

Brussel, 16 juni 2023
(OR. en)

10607/23

Interinstitutionele dossiers:
2023/0076(COD)
2023/0077(COD)

ENER 358
ENV 687
CLIMA 304
COMPET 621
CONSOM 232
FISC 126
CODEC 1123

NOTA

van:	het Comité van permanente vertegenwoordigers (1e deel)
aan:	Raad
nr. Comdoc.:	7435/23 +ADD1 7440/23 +ADD1
Betreft:	Voorstel voor een VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1227/2011 en (EU) 2019/942 ter verbetering van de bescherming van de Unie tegen marktmanipulatie op de groothandelsmarkt voor energie Voorstel voor een VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2019/943 en (EU) 2019/942 en de Richtlijnen (EU) 2018/2001 en (EU) 2019/944 om de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie te verbeteren - Algemene oriëntatie

I. INLEIDING

1. Op 14 maart 2023 heeft de Commissie een voorstel ingediend voor de verordening om de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie te verbeteren (EMD), en voor de verordening ter verbetering van de bescherming van de Unie tegen marktmanipulatie op de groothandelsmarkt voor energie (Remit).

2. Deze voorstellen komen er naar aanleiding van de zeer hoge prijzen en volatiliteit die in 2021 en 2022 zijn waargenomen op de elektriciteitsmarkten, en zijn gebaseerd op drie pijlers: 1) het beschermen van de consument; 2) het verbeteren van de stabiliteit en de voorspelbaarheid van de energiekosten om zo ook het concurrentievermogen van de EU-economie te bevorderen; en 3) het stimuleren van nieuwe energie-investeringen.

II. STAND VAN ZAKEN

1. In de tweede helft van maart 2023 is het Zweedse voorzitterschap onderhandelingen over de voorstellen gestart in de Groep energie. Op basis van de resultaten van deze besprekingen heeft het voorzitterschap vijf herzieningen van zowel het EMD- als het Remit-voorstel ingediend.
2. De afgelopen maanden is in ijltempo aan de voorstellen gewerkt en hebben ook de ministers ze besproken tijdens de Raad TTE (Energie) van 28 maart 2023 in Brussel, met richtsnoeren voor verdere besprekingen als resultaat.
3. Op 31 mei heeft ook het Comité van permanente vertegenwoordigers zich over de voorstellen gebogen. Daarbij ging het vooral over tweerichtingscontracten ter verrekening van verschillen, het afkondigen van een elektriciteitsprijscrisis op regionaal of Unieniveau, en capaciteitsmechanismen. Het Coreper heeft het voorzitterschap politieke sturing gegeven en een koers uitgestippeld voor de verdere werkzaamheden.
4. De huidige vijfde herziening (docs. 10605/23 en 10606/23) moet als basis dienen voor de algemene oriëntatie. Nieuwe tekst is **vetgedrukt en onderstreept**, en schrappingen zijn aangegeven met [...]. De tekst uit eerdere herzieningen is **vetgedrukt** en schrappingen zijn aangegeven met **/.../**.

III. WERKZAAMHEDEN IN HET EUROPEES PARLEMENT EN ANDERE INSTANTIES VAN DE UNIE

1. In het Europees Parlement heeft de Commissie industrie, onderzoek en energie (ITRE) de leiding over beide dossiers. Voor de EMD-verordening is EP-lid Nicolás González Casares (S&D, Spanje) aangewezen als rapporteur, voor de Remit-verordening EP-lid Maria da Graça Carvalho (EPP, Portugal). Het Parlement zou beide verslagen in september 2023 moeten goedkeuren.
2. Noch het Europees Economisch en Sociaal Comité, noch het Comité van de Regio's heeft al advies uitgebracht.

IV. BELANGRIJKSTE ELEMENTEN VAN HET COMPROMISVOORSTEL VAN HET VOORZITTERSCHAP

1. De lidstaten stonden achter de wijze waarop het debat in het Coreper en de besprekingen in de Groep energie tot uiting kwamen in de vier herzieningen van de twee voorstellen.
2. Ter wille van de rechtszekerheid en de duidelijkheid worden de artikelen 2 en 3 van de voorgestelde elektriciteitsmarktverordening, waarbij de Richtlijnen (EU) 2018/2001 en (EU) 2019/944 worden gewijzigd, van die verordening afgesplitst en worden zij een op zichzelf staande richtlijn. Deze juridische en technische aanpassing laat de substantiële bepalingen van de voorstellen onverlet.
3. De opvallendste wijzigingen kunnen als volgt worden samengevat:

Wat de EMD-verordening betreft:

1. In artikel 7 bis van de verordening is het peak-shaving-product dat de lidstaten kunnen aankopen en activeren om de vraag naar elektriciteit tijdens piekuren te verminderen, gekoppeld aan artikel 66 bis van de richtlijn, dat voorziet in de afkondiging van een regionale of Uniebrede elektriciteitsprijscrisis. Het product blijft beperkt tot de duur van een prijscrisis overeenkomstig artikel 66 bis, lid 2.

2. Volgens artikel 7 ter van de verordening mogen transmissiesysteembeheerders (TSB's) en distributiesysteembeheerders (DSB's) de gegevens van specifieke meettoestellen enkel met instemming van de eindafnemer gebruiken. Bij eindafnemers bij wie geen slimme meter is geïnstalleerd of de slimme meter onvoldoende gegevens verstrekt om vraagrespons- of flexibiliteitsdiensten te leveren, aanvaarden de TSB's en DSB's de gegevens van een specifiek meettoestel, indien beschikbaar.
3. Krachtens artikel 8 van de verordening is de gate-sluitingstijd van de zoneoverschrijdende intradaymarkt uiterlijk op 1 januari 2026 ten vroegste 30 minuten vóór realtime. De regulerende instantie van een bepaalde lidstaat (NRI) kan echter tot uiterlijk 1 januari 2029 en op verzoek van de betrokken TSB een afwijking van deze vereiste toekennen, op voorwaarde dat een effectbeoordeling wordt uitgevoerd, alsook een actieplan om de gate-sluitingstijd van de zoneoverschrijdende intradaymarkt in te korten tot 30 minuten. De afwijking kan met maximaal drie jaar worden verlengd op voorwaarde dat het actieplan wordt herzien en een nieuwe effectbeoordeling wordt gemaakt. Uiterlijk op 1 januari 2032 moet de gate-sluitingstijd van de zoneoverschrijdende intradaymarkt ten vroegste 30 minuten bedragen.
4. Wat artikel 9 van de verordening betreft, wordt de invoering van regionale virtuele hubs nu onderworpen aan een effectbeoordeling. Na de effectbeoordeling stelt de Commissie een uitvoeringshandeling vast ter uitvoering van het ontwerp van de termijnmarkt van de Unie, gebaseerd op regionale virtuele hubs die worden ondersteund door ten minste langetermijn-transmissierechten die door de TSB's worden verleend. De uitvoeringshandeling omvat onder meer een methode voor de bepaling van de geografische reikwijdte van de regionale virtuele hubs, en een methode voor de berekening van de referentieprijzen voor de regionale virtuele hubs.
5. Met betrekking tot artikel 19 van de verordening werd verduidelijkt dat de compensatie van exploitanten van offshore-installaties voor de opwekking van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen in een offshore-biedzone voor de verminderde capaciteit van de interconnectoren, betrekking heeft op exploitanten van installaties die rechtstreeks zijn met aangesloten op twee of meer biedzones. De compensatie mag jaarlijks niet hoger zijn dan de totale congestie-inkomsten die worden gegenereerd op interconnectoren tussen de betrokken offshore-biedzones.

6. Overeenkomstig artikel 19 bis van de verordening bevorderen de lidstaten het gebruik van stroomafnameovereenkomsten door het wegnemen van ongerechtvaardigde belemmeringen en onevenredige of discriminerende procedures of heffingen. Ook werd verduidelijkt dat het bij instrumenten om het gebruik van stroomafnameovereenkomsten te bevorderen, onder meer kan gaan om door de staat gedekte garantieregelingen tegen marktprijzen, particuliere garanties of faciliteiten die de vraag naar stroomafnameovereenkomsten bundelen.
7. Wat artikel 19 ter van de verordening betreft, werd verduidelijkt dat tweerichtingscontracten ter verrekening van verschillen van toepassing zijn op nieuwe investeringen die gericht zijn op het in aanzienlijke mate moderniseren, verhogen van de capaciteit of verlengen van de levensduur van bestaande elektriciteitsproductie-installaties. Om rekening te houden met de projecten die momenteel in de lidstaten worden voorbereid, is een passende overgangsperiode toegevoegd, hetgeen betekent dat de bepalingen van dit artikel alleen van toepassing zullen zijn op contracten in het kader van directe prijssteunregelingen voor nieuwe investeringen in energieproductie die worden gesloten vanaf drie jaar na de datum van inwerkingtreding van deze verordening. De overgangsperiode voor hybride offshore-activa die zijn aangesloten op twee of meer biedzones wordt vastgelegd op vijf jaar. Wat de verdeling van de inkomsten uit contracten ter verrekening van verschillen betreft, is het juiste evenwicht tussen het verlenen van flexibiliteit aan de lidstaten en het teruggeven van inkomsten aan eindafnemers delicaat. De hoofdregel dat inkomsten worden verdeeld over de eindafnemers wordt gehandhaafd, maar de lidstaten kunnen deze ook gebruiken ter financiering van de kosten van de directe prijssteunregelingen of investeringen om de elektriciteitskosten voor eindafnemers te verlagen. Het aandeel van de ontvangsten die worden uitgekeerd aan eindafnemers die ondernemingen zijn, is niet hoger dan het gecombineerde aandeel van alle ondernemingen in het elektriciteitsverbruik. De herverdeling doet evenmin afbreuk aan de staatssteunregels van artikel 107 en 108 VWEU. Tot slot is een vrijstelling voor kleinschalige installaties en demonstratieprojecten voor hernieuwbare energie opgenomen.
8. Wat betreft de flexibiliteitsbepalingen in de verordening:
 - in het algemeen zijn de verbanden tussen de flexibiliteitsbepalingen in de artikelen 19 quater tot en met 19 septies versterkt en verder verduidelijkt;

- in artikel 19 quater is de inhoud van het verslag over de behoeften aan systeemflexibiliteit nader beschreven en wordt duidelijk gemaakt dat een andere door een lidstaat aangewezen autoriteit of entiteit dan de NRI het verslag kan goedkeuren en de TSB's en DSB's om inbreng kan vragen. Daarbij wordt rekening gehouden met de Europese hulpbrontoereikendheidsbeoordeling en de nationale hulpbrontoereikendheidsbeoordelingen. In het verslag worden ten minste de belemmeringen voor flexibiliteit op de markt beoordeeld en worden desbetreffende risicobeperkende maatregelen voorgesteld;
 - in artikel 19 quinquies is de indicatieve nationale doelstelling nu gericht op niet-fossiele flexibiliteit en wordt deze gebaseerd op het verslag uit hoofde van artikel 19 quater. De lidstaten kunnen ook vóór de eerste indiening van het verslag voorlopige indicatieve doelstellingen vaststellen;
 - krachtens artikel 19 sexies kunnen de lidstaten steunregelingen voor niet-fossiele flexibiliteit toepassen in de vorm van betalingen voor de beschikbare capaciteit wanneer investeringen in niet-fossiele flexibiliteit ontoereikend zijn om de in artikel 19 quinquies vastgelegde indicatieve nationale doelstelling te verwezenlijken. Dit belet de lidstaten niet hun indicatieve doelstellingen met andere middelen te verwezenlijken.
9. Wat capaciteitsmechanismen betreft, wezen de lidstaten erop dat de goedkeuringsprocedure moet worden gestroomlijnd. Om tegemoet te komen aan de bezwaren van de lidstaten is een herzieningsclausule toegevoegd die inhoudt dat de Commissie uiterlijk één maand na de inwerkingtreding van deze verordening een uitvoerig verslag indient waarin de mogelijkheden voor stroomlijning en vereenvoudiging van de procedures van hoofdstuk IV worden onderzocht. In dat verband verzoekt de Commissie het Agentschap de methode voor de Europese hulpbrontoereikendheidsbeoordeling waar passend te wijzigen. Bovendien komt de Commissie uiterlijk drie maanden na de inwerkingtreding van deze verordening met voorstellen om de procedure voor de beoordeling van capaciteitsmechanismen waar passend te vereenvoudigen.

10. De lidstaten hebben tijdens de onderhandelingen ook gevraagd om de vermelding dat de capaciteitsmechanismen tijdelijk van aard zijn en enkel als laatste redmiddel mogen worden gebruikt, te schrappen. Hoewel concurrentievervalsing en vervalsing van de interne markt moeten worden beperkt, wordt in de voorgestelde teksten erkend dat capaciteitsmechanismen een belangrijke rol kunnen spelen bij het waarborgen van de toereikendheid van hulpbronnen, met name tijdens de overgang naar een koolstofvrij systeem. In dat verband voorziet de tekst in de mogelijkheid om, bij problemen in verband met de voorzieningszekerheid, de Commissie te verzoeken om een beperkte uitbreiding van de afwijkingen van de CO₂-emissielimiet in capaciteitsmechanismen.
11. Artikel 64 van de verordening, artikel 66 van de richtlijn en overweging 53b voorzien in afwijkingen voor de balanceringsmarkten van Estland, Letland en Litouwen. Aangezien die landen voor het frequentiebeheer afhankelijk zijn van de Russische synchrone zone, hebben zij nog geen eigen functionerende balanceringsmarkt kunnen ontwikkelen. De Russische aanvalsoorlog heeft de voorzieningszekerheid van de Baltische staten ernstig in gevaar gebracht. Om de Baltische staten de mogelijkheid te geven hun eigen balanceringsmarkt te ontwikkelen en zich op continentaal Europa aan te sluiten, zullen zij enige tijd worden vrijgesteld van bepaalde vereisten die van toepassing zijn op bestaande balanceringsmarkten.
12. Artikel 66 en de overeenkomstige overweging 53g voorzien in afwijkingen voor Cyprus van artikel 40, lid 4, en artikel 54, lid 2, totdat het transmissiesysteem in Cyprus via interconnectie op de transmissiesystemen van andere lidstaten is aangesloten.
13. Wat betreft de consumentenbepalingen in de richtlijn:
 - In overweging 46 is verduidelijkt dat het afnemers moet worden toegestaan meer dan één meet- en factureringspunt voor het centrale aansluitpunt voor hun terreinen en gebouwen te hebben. De lidstaten krijgen op dit gebied meer flexibiliteit om regels op nationaal niveau vast te stellen. Daarnaast is de mogelijkheid ingevoerd om slimmemetersystemen rechtstreeks te gebruiken voor meer dan één meetpunt.

- Aan artikel 11 bis en overweging 44 is toegevoegd dat de lidstaten leveranciers die alleen dynamische-prijscontracten aanbieden, kunnen vrijstellen van de verplichting om contracten met een vaste prijs en een vaste looptijd aan te bieden, mits dit geen negatieve gevolgen heeft voor de mededinging en er voldoende keuze aan contracten met een vaste prijs en een vaste looptijd blijft.
- In artikel 15 bis en overweging 51 over het delen van energie zijn de balanceringstaken tussen actieve afnemers verduidelijkt. Alle vastgelegde consumentenrechten en -verplichtingen zijn bovendien van toepassing op eindafnemers die betrokken zijn bij regelingen voor het delen van energie. Voorts is verduidelijkt dat het begrip "delen van energie" geen afbreuk doet aan de toepasselijke nationale regels voor de vergunning van leveranciers.
- In artikel 27 bis en overweging 48 is verduidelijkt dat deze richtlijn geen invloed heeft op de bestaande regelingen van noodleveranciers: indien een lidstaat vóór de inwerkingtreding van deze richtlijn reeds een noodleverancier heeft aangewezen, hoeft er geen nieuwe procedure voor de aanwijzing van een noodleverancier te worden opgestart. Daarnaast is het mogelijk de noodleverancier aan te wijzen vóór of op het moment van falen van de leverancier.

- In artikel 66 bis en overweging 53 krijgt de Raad meer procedurele manoeuvreerruimte om een elektriciteitsprijscrisis af te kondigen. De Raad moet, op voorstel van de Commissie, door middel van een uitvoeringsbesluit bepalen wanneer er sprake is van een elektriciteitsprijscrisis op regionaal of Unieniveau. In dat besluit moet ook de geldigheidsduur, die maximaal één jaar bedraagt, worden gespecificeerd. Wat de basis voor die beslissing betreft, zijn de groothandelsmarktcriteria in het voorstel van de Commissie hoofdzakelijk gehandhaafd, maar wordt er een mogelijkheid ingevoerd om perioden van abnormale prijzen niet mee te nemen in de berekening van zeer hoge prijzen. Tegelijkertijd zijn de detailhandelsmarktcriteria flexibeler gemaakt, deels door de hoogte van een sterke stijging van de detailhandelsprijzen voor elektriciteit nu bij benadering te bepalen, deels door de beoordeling van hoe lang die prijzen naar verwachting zullen aanhouden, te verlagen van zes naar drie maanden. Tot slot wordt ook voorzien in een mechanisme waarmee, op basis van een beoordeling door de Commissie en een voorstel van de Commissie, een prijzenscrisis op regionaal of Unieniveau kan worden verlengd.
- Wat de omzettingstermijn van de richtlijn betreft, wordt de algemene regel van zes maanden in het voorstel van de Commissie behouden. Er is echter een termijn van vierentwintig maanden ingevoerd voor artikel 4 betreffende de vrije leverancierskeuze en artikel 15 bis betreffende het delen van energie om de uitvoering door de lidstaten te vergemakkelijken.

Wat Remit betreft:

- a) In artikel 2, lid 20 bis, en overweging 10 is op verzoek van verscheidene delegaties een definitie van "orderboek" opgenomen om het voorstel nader te specificeren.
- b) Aan de artikelen 4 bis en 9 bis en de overwegingen 11 en 12 betreffende platformen voor voorwetenschap (IIP's) en geregistreerde rapportagemechanismen (RRM's) is toegevoegd dat het Agentschap in bepaalde gevallen de bevoegdheid moet hebben om een vergunning in te trekken. Daarnaast is de Commissie gemachtigd om uitvoeringshandelingen vast te stellen om de uitvoering van de bepalingen inzake RRM's en IIP's verder te verduidelijken. Deze artikelen zullen vervolgens pas van toepassing zijn wanneer de Commissie de desbetreffende uitvoeringshandelingen heeft vastgesteld.
- c) In artikel 9 en overweging 18a is het vereiste voor marktdeelnemers in de Unie die in een derde land woonachtig of gevestigd zijn, gewijzigd. Deze marktdeelnemers moeten nu een vertegenwoordiger aanwijzen in de lidstaat waar zij actief zijn in plaats van een kantoor aan te melden, om de lidstaten meer duidelijkheid te verschaffen.
- d) Wat artikel 13 betreft, kan ACER zijn bevoegdheden uitoefenen in de jurisdictie van de lidstaten, tenzij de NRI bezwaar maakt op grond van het feit dat het met betrekking tot dezelfde feiten formeel een onderzoek heeft geopend, hiernaar al een onderzoek voert of heeft gevoerd, en al dan niet heeft vastgesteld dat er sprake is van een inbreuk. ACER stelt de nationale regulerende instantie en andere betrokken instanties daarvan in kennis alvorens dit te doen. ACER kan zijn bevoegdheden uitoefenen wanneer de NRI niet de nodige maatregelen neemt om te voldoen aan het verzoek van ACER in gevallen met een grensoverschrijdend effect. Na afloop van zijn onderzoek stelt ACER een onderzoeksverslag op met zijn bevindingen.

- e) Aan artikel 13 is tevens toegevoegd dat het Agentschap zijn bevoegdheden kan uitoefenen, onverminderd lid 3 bis, indien de bevoegde nationale regulerende instantie daarom verzoekt met betrekking tot handelingen met een grensoverschrijdend effect.
- f) In artikel 13 bis, dat betrekking heeft op inspecties ter plaatse door ACER, is verduidelijkt dat de inspecties worden voorbereid en uitgevoerd in nauwe samenwerking en coördinatie met de nationale autoriteiten. De bevoegdheid voor de inspecties ter plaatse van ACER is nader omschreven om meer duidelijkheid te verschaffen. Hieraan is toegevoegd dat inspecties ter plaatse in particuliere gebouwen niet mogen worden uitgevoerd zonder voorafgaande toestemming van een rechterlijke instantie.
- g) Artikel 13 quater, betreffende de procedurele waarborgen van de onderzoeken van ACER, is versterkt door een nadere omschrijving van het recht van de aan zijn onderzoek onderworpen personen om opmerkingen te maken over feiten die hen betreffen voordat ACER het onderzoeksverslag overeenkomstig artikel 13 vaststelt.
- h) In artikel 16 ter is verduidelijkt dat de richtsnoeren en aanbevelingen van het Agentschap niet-bindend zijn en dat het geen informatie mag publiceren over de vraag of een nationale regulerende instantie de richtsnoeren of aanbevelingen niet naleeft.
- i) In artikel 18 en overweging 18 zijn wijzigingen aangebracht om te zorgen voor een consistentere toepassing van administratieve geldboeten in de lidstaten. Daartoe is een lijst van criteria voor de vaststelling van deze boeten en de hoogte ervan opgenomen. Voorts is de lidstaten meer flexibiliteit geboden door de mogelijkheid in te voeren om lagere boeten vast te stellen, hetgeen per geval moet gebeuren. Ook zijn procedures toegevoegd voor gevallen waarin het rechtstelsel van een lidstaat niet in administratieve geldboeten voorziet.

V. CONCLUSIES

1. De Raad wordt derhalve verzocht zich te beraden op de compromistekst van het voorzitterschap in de documenten 10605/23 en 10606/23, een oplossing te bieden voor resterende kwesties die tijdens de zitting aan de orde kunnen komen en overeenstemming te bereiken over de algemene oriëntatie van de Raad, met het oog op de komende onderhandelingen met het Europees Parlement.
-